

Sygn. akt III AUa 1678/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 czerwca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Feliksa Wilk (spr.)
Sędziowie:	SSA Maria Szaroma SSA Jadwiga Radzikowska
Protokolant:	st. sekr. sądowy Ewa Dubis

po rozpoznaniu w dniu 4 czerwca 2013 r. w Krakowie

sprawy z wniosku **J. S.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.**

o emeryturę

na skutek apelacji wnioskodawczynie J. S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie Wydziału VII Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 7 sierpnia 2012 r. sygn. akt VII U 2021/11

o d d a l a apelację.

Sygn. akt III AUa 1678/12

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 7 sierpnia 2012 r. Sąd Okręgowy w Krakowie - Wydział VII Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie **J. S.** od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K., którą odmówiono jej prawa do emerytury, powołując się na przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. tj. nr 153 poz. 1227 ze zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8 poz. 43 ze zm.).

Sąd Okręgowy uznał za niesporne, że J. S. ur. (...) z zawodu technik technolog produktów rolno-spożywczych o specjalności cukiernictwo na dzień 1 stycznia 1999 r. legitymująca się ponad 20-letnim okresem składkowym i nieskładkowym, nie pozostaje w zatrudnieniu przystąpiła do otwartego funduszu emerytalnego, a wniosek o przyznanie emerytury złożyła w dniu 28 września 2011 r.

Wyjaśniając istotną dla rozstrzygnięcia sporu kwestię czy wnioskodawczyni legitymuje się co najmniej 15-letnim okresem pracy w warunkach szczególnych Sąd Okręgowy po przeprowadzeniu postępowania dowodowego ustalił, że wnioskodawczyni J. S. w okresie od 15 sierpnia 1973 r. do 31 sierpnia 1976 r. pracowała w pełnym wymiarze czasu pracy w (...) Zakładach (...) w S. na stanowiskach: pakowacza koncentratów spożywczych i operatora linii produkcyjnej pieczywa i makaronu. Następnie od 20 listopada 1976 r. do 30 kwietnia 1977 r. była zatrudniona na cały etat w Zakładach (...) przy obsłudze kademy – nakładanie i odbiór pieczywa. Dnia 18 maja 1977 r. J. S. podjęła pracę w pełnym wymiarze czasu pracy w (...) Zakładach (...) na stanowisku – spichrzowy (w Młynie nr (...) w K.). Na tym stanowisku wnioskodawczyni pracowała do dnia 30 czerwca 1982 r. Z dniem 1 lipca 1982 r. zostało jej powierzone stanowisko wagowej wagi wozowej w Młynie nr (...) w K.. W okresie od 12 października 1982 r. do 7 lipca 1987 r. J. S. przebywała na urlopie wychowawczym. Z dniem 8 lipca 1987 r. podjęła pracę na stanowisku samodzielnego magazyniera w (...)w K.. Jej zakres czynności jako współodpowiedzialnego magazyniera zbożowego i przetworów zbożowych w Młynie Nr (...) składały się: zakres odpowiedzialności i obowiązków w pełnieniu funkcji magazyniera zbożowego (m.in. odpowiedzialność materialna za ilościowe i jakościowe przyjęcie zboża do magazynu począwszy od pokwitowania do przesyłki dostawcy, odpowiedzialność za pracę wag dziesiętnych i automatycznych oraz urządzeń magazyny surowca), odpowiedzialność materialna za stan ilościowy i jakościowy zbóż w magazynie surowca, przeprowadzanie czyszczenia, konserwacji i ewentualnie suszenia zbóż w zależności od potrzeby, odpowiedzialność za sprzęt pomocniczy i utrzymanie porządku w magazynie, wystawianie dowodów magazynowych, prowadzenie ewidencji magazynowej), zakres obowiązków i odpowiedzialności w pełnieniu funkcji magazyniera przetworów zbożowych (m.in. odpowiedzialność za prawidłowe przyjęcie przetworów do produkcji, odpowiedzialność materialna za terminową wysyłkę przetworów zbożowych zgodnie z harmonogramem dostaw, walka ze szkodnikami zbożowo-mącznymi przez stałe zabiegi profilaktyczne – utrzymanie pomieszczeń w czystości, omiatanie ścian, odpowiedzialność za prawidłowe składowanie i konserwację przetworów zbożowych, odpowiedzialność materialna za stan ilościowy i jakościowy przetworów, odpowiedzialność za higienę wysyłanych przetworów – bada czystość środków transportowych przy załadunku, nadzór nad podległym personelem), zakres odpowiedzialności i obowiązków gospodarki opakowaniami (dokonanie przyjęcia worków od przewoźnika pod względem ilościowym i jakościowym, odpowiedzialność materialna za stan ilościowy worków w magazynie, dbanie o terminowy zwrot worków wypożyczonych, odpowiedzialność za terminowe sporządzenie dokumentów magazynowych i prowadzenie ewidencji magazynowej worków), obowiązki w zakresie ogólnym (kontrola pracy ważników młyna i (...) oraz urzędowych próbobiorów odnośnie prawidłowości ważenia i pobierania prób, śledzenie przebiegu realizacji dostaw ziarna zgodnie z harmonogramem dostaw, przedstawianie wniosków Kierownikowi (...) lub Dyrekcji na odcinku usprawniania pracy brygady transportowej, oraz na odcinku dokumentacji i sprawozdań, prowadzenie ewidencji druków ścisłego zarachowania, ewidencji zamawianych i podstawianych wagonów, wypełnianie prawidłowo zleceń (...) godziny przyjazdu, odjazdu i załadunku tonażu, wykonywanie wszystkich prac zleconych przez Kierownika (...) lub Dyrektora Zakładu). Na stanowisku samodzielnego magazyniera J. S. pracowała do 9 czerwca 1998 r. Z dniem 10 czerwca 1998 r., w związku z wzajemnymi porozumieniami zostało wnioskodawczyni powierzone stanowisko spichrzowego-magazyniera w Magazynie (...) (wnioskodawczyni ponosiła wspólną odpowiedzialność materialną z osobami zatrudnionymi na stanowiskach: spichrzowy-magazynier, spichrzowy, silosowy, a także zastępca kierownika Młyna Nr (...)). Na stanowisku spichrzowy – magazynier wnioskodawczyni pracowała do 30 września 2011 r. (stosunek pracy ustał z powodu zmian organizacyjnych). W świadectwie pracy z dnia 30 września 2011 r. pracodawca w pkt 8 podał, że wnioskodawczyni wykonywała pracę w szczególnych (Rozporz. RM z 07.02.83 r., poz. 43, Zarząd. MGIE nr 17 z 12.08.83 r.) od 18 maja 1977 r. do 30 czerwca 1982 r. i od 10 czerwca 1998 r. do 30 września 2001 r.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sad Okręgowy stwierdził, że odwołanie wnioskodawczyni nie jest uzasadnione i przytoczył treść przepisów stanowiących podstawę do nabycia emerytury w wieku obniżonym.

Przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało – zdaniem Sadu Okręgowego - że wnioskodawczyni nie spełniła wszystkich przesłanek wymaganych do przyznania emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych albowiem przystąpiła do otwartego funduszu emerytalnego i nie złożyła wniosku o przekazanie zgromadzonych tam środków na dochody budżetu państwa oraz,

co istotne nie udokumentowała co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Wykonywanie pracy w szczególnych warunkach powinno być stwierdzone przez pracodawcę w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze lub w świadectwie pracy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2001 r. , sygn. akt II UKN 598/00, OSNPUSiSP 2003 nr 17 poz. 419). Podkreślić przy tym należy, że świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych nie jest dokumentem urzędowym w rozumieniu art. 244§ 1 i 2 k.p.c., gdyż podmiot wydający to świadectwo nie jest organem państwowym ani organem wykonującym zadania z zakresu administracji państwowej. Świadectwo traktuje się w postępowaniu sądowym jako dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba która go podpisała złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2009 r. , sygn. akt I UK 24/09 LEX nr 518067). W konsekwencji sąd, w ramach postępowania sądowego ocenia zarówno zasadność odmowy wydania przez pracodawcę świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych jak i zasadność umieszczenia w świadectwie wzmianki, że pracownik wykonywał pracę w warunkach szczególnych. Co prawda organ rentowy „przeoczył” zapis w pkt. 8 świadectwa pracy - pracodawca podał okres wykonywania przez wnioskodawczynię pracy w warunkach szczególnych od 18 maja 1977 r. do 30 czerwca 1982 r. i od 10 czerwca 1998 r. do 30 września 2001 r. - jednakże okres ten na dzień 1 stycznia 1999 r. wynosi jedynie 5 lat, 2 miesiące i 5 dni. Mając na uwadze, że wnioskodawczynie kwestionowała zapis w pkt. 8. Świadectwa pracy i twierdziła, że cały okres zatrudnienia w (...) Zakładach (...) powinien być zaliczony do pracy w warunkach szczególnych (przez cały okres pracowała w warunkach szkodliwych) sąd przeprowadził dowód z dokumentacji znajdującej się w aktach osobowych wnioskodawczynie. Z dokumentacji osobowej wynika, że wnioskodawczynie w spornym okresie pracowała kolejno na stanowiskach: spichrzowy, wagowa wagi wozowej, samodzielny magazynier, spichrzowy –magazynier. Wykaz stanowisk pracy zaliczonych do prac w warunkach szczególnych zawiera załącznik (wykaz A) do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. W dziale X(prace w rolnictwie i przemyśle rolno-spożywczym) pkt 10 rozporządzenia zostały wymienione prace przy wytwarzaniu mąki, kasz, płatków, śruty. Z kolei w zarządzeniu resortowym (ma znaczenie jedynie informacyjne) w przypadku prac przy wytwarzaniu mąki, kasz, płatków, śruty wymienione są stanowiska: młynarz, czyszczarniany, pakowacz przetworów zbożowo-mącznych na urządzeniach tradycyjnych, agregatowy czyszczenia i rozdrabniania ziarna, mieszankowy śruty i komponentów paszowych, dozowacz surowców na mieszanki paszowej, robotnik za i wyładunkowy zbóż, przetworów zbożowych komponentów paszowych i pasz, spichrzowy, robotnik pomocniczy - renowator opakowań zbóż i przetworów zbożowych. W świetle powyższego – w ocenie Sądu I instancji - jedynie praca na stanowisku spichrzowego może być zaliczona wnioskodawczynie do prac w szczególnych warunkach. Nie kwestionując, że w spornym okresie wnioskodawczynie pracowała w warunkach szkodliwych, to podnieść należy, iż wykonywanie pracy „w warunkach szkodliwych” nie jest tożsame z pojęciem wykonywania pracy w warunkach szczególnych. Nie każda praca w warunkach szkodliwych dla zdrowia lub uciążliwych uprawnia bowiem do wcześniejszej emerytury. Wykaz prac w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do skorzystania z emerytury w niższym wieku zawiera bowiem włącznie załącznik do powołanego wyżej rozporządzenia z Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Oczywiście jest również, iż o uprawnieniach pracownika do emerytury na warunkach przewidzianych w/ w rozporządzeniu decyduje łączne spełnienie określonych w nim przesłanek, a nie przekonanie pracownika, że sam charakter lub warunki pracy wystarczają do uznania jej za wykonywaną w szczególnych warunkach. Przepisy prawa ubezpieczeń społecznych mają bowiem charakter norm bezwzględnie obowiązujących, co w konsekwencji oznacza, że określona w ustawie o emeryturach i rentach instytucja „emerytury w obniżonym wieku musi podlegać wykładni ścisłej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 2007 r. IUK 287/06). Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie dawał, zdaniem Sądu Okręgowego, podstaw do przyjęcia, że przez cały okres zatrudnienia w (...) Zakładach (...) stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywała prac w szczególnych warunkach. Wnioskodawczynie nie przedstawiła też żadnych dowodów, które powalałyby na uznanie jej pracy okresie od 15 sierpnia 1973 r. do 31 sierpnia 1976 r. w (...) Zakładach (...) w S. (na stanowiskach: pakowacza koncentratów spożywczych i operatora linii produkcyjnej pieczywa i makaronu) oraz od 20 listopada 1976 r. do 30 kwietnia 1977 r. w Zakładach (...) (przy obsłudze kademy – nakładanie i odbiór pieczywa) za pracę w warunkach szczególnych. Przy czym nawet uznanie powyższych okresów za pracę w warunkach szczególnych nie miałoby wpływu na rozstrzygnięcie sprawy , gdyż nadal wnioskodawczynie nie legitymowałaby się co najmniej 15 - letnim okresem takiej pracy.

Z przytoczonych wyżej względów Sąd Okręgowy oddalił odwołanie J. S. na zasadzie art. 477 § 1 kpc.

W apelacji od wyroku wnioskodawczynie domagała się w istocie jego zmiany i przyznania emerytury, podnosząc, że jej praca w Państwowych Zakładach (...) z uwagi na zakres obowiązków była pracą w warunkach szczególnych. Podniosła, że przez cały czas pracowała w Młynie nr (...) między innymi jako spichrzowy, ponieważ zarówno spichrz, jak i młyn były jedynie obiektem ze wspólną klatką schodową. Do jej obowiązków należało przyjęcie zboża i wydanie przetworów, które nie były oddzielnie magazynowane i pobierała je z pakowni. Zarzuciła również, że jej praca była wykonywana w szczególnych warunkach ponieważ przez 20 lat żyła w stresie z uwagi na ciężką na niej odpowiedzialność materialną, a wychodząc z pracy nie mogła się wyłączyć psychicznie a komfort miała tylko raz do roku przez 15 minut po inwentaryzacji. Oświadczyła ponadto, że w przypadku przyznania emerytury przekaze środki z II filara do budżetu państwa. Zakwestionowała również ustalony przez Sąd I instancji okres przebywania na urlopie wychowawczym.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja wnioskodawczynie nie jest uzasadniona.

Spór w niniejszej sprawie dotyczył kwestii czy wnioskodawczynie legitymuje się co najmniej 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach, gdyż od spełnienia tej przesłanki w świetle bardzo szczegółowo przytoczonych przepisów prawa uzależnione było przyznanie emerytury.

Zgodnie bowiem z art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. z 2009 r. Dz. U.

Nr 153 poz. 1227 ze zm.) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem (ust. 2).

Powołany wyżej art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ubezpieczonym stanowi, że urodzonym przed 1 stycznia 1949 r, będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1.

Za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracy o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne i otoczenia (ust. 2). Wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie, których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych (ust. 4).

Przepisy dotychczasowe to rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8 poz. 43 ze zm.). Stosownie do treści §4 tego rozporządzenia pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnił łącznie następujące warunki: osiągnął wiek

emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn i ma wymagany okres zatrudnienia, w tym, co najmniej 15 pracy w warunkach szczególnych.

Zgodnie z §2 rozporządzenia okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy , w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu.

Wyjaśniając istotę sporu Sąd Okręgowy przeprowadził postępowanie dowodowe, w którym dokonał dogłębnej analizy przebiegu zatrudnienia wnioskodawczyni, zakresu obowiązków na stanowisku magazyniera i dokonał ustaleń , które Sąd Apelacyjny w pełni akceptuje. W szczególności analiza zakresu obowiązków dotyczyła okresu od 8 lipca 1987 r. do 9 czerwca 1998 r., w którym wnioskodawczyni była zatrudniona jako współodpowiedzialny magazynier zbożowy i przetworów zbożowych w Młynie Nr (...) . Sąd Okręgowy w oparciu o akta osobowe i znajdujące się w nich angaże oraz zakresy czynności szczegółowo w uzasadnieniu wyroku wymienił wszystkie czynności , które obciążały wnioskodawczynię na stanowisku magazyniera i prawidłowo ustalił, iż zakres tych czynności nie pozwala na uznanie zatrudnienia wnioskodawczyni na tym stanowisku jako pracy w szczególnych warunkach. Wykaz takich prac zawiera załącznik do powołanego rozporządzenia, w którym w wykazie A w dziale (prace w rolnictwie i przemyśle rolno-spożywczym) w pkt. 10 wymienione zostały prace przy wytwarzaniu maki, kasz, płatków i śruty. Stanowisko magazyniera zboża i przetworów zbożowych nie zostało wymienione ani w rozporządzeniu Rady Ministrów, ani też w zarządzeniu resortowym. Sąd Okręgowy nie kwestionował faktu, że wnioskodawczyni pracowała w warunkach szkodliwych, ale nie jest to równoznaczne z pracą w warunkach szczególnych, o których mowa w powołanych wyżej przepisach. Przepisy te jako szczególne i bezwzględnie obowiązujące wymagają ścisłej interpretacji, a samo przekonanie skarżącej, że obciążenie psychiczne związane z odpowiedzialnością materialną za powierzone jej mienie jest równoznaczne z pracą w szczególnych warunkach jest niewystarczające do uznania takiej pracy. Wykonywanie pracy na stanowisku, które nie zostało wymienione w wykazach A i B, stanowiących załącznik do rozporządzenia nie uprawnia do uzyskania emerytury na podstawie przepisu art. 32 ust. 1 w zw. z art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2012 r., II UK 166/11 Lex 11761002).

Na prawidłowość zaskarżonego wyroku nie ma wpływu błąd w określeniu okresu korzystania przez wnioskodawczynię z urlopu wychowawczego. Sąd Okręgowy przyjął jako początkową datę tego okresu 12 października 1982 r. zamiast prawidłowo 12 października 1984 r.

Prawidłowo Sąd Okręgowy uznał za zbędne ustalenie czy w okresach od 15 stycznia 1973 r. do 31 sierpnia 1976 r., jak i od 20 listopada 1976 r. do 30 kwietnia 1977 r. wnioskodawczyni pracowała w szczególnych warunkach, skoro doliczenie tych okresów do uznanych w rozmiarze 5 lat 2 miesięcy i 5 dni takich okresów nie dawałoby wymaganych przepisami co najmniej 15 lat.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do uwzględnienia apelacji i orzekł na zasadzie art. 385 kpc jak w sentencji.